

הוראה מספר 14 – סיכוני משמורת והשקעה במערכת תשלומים מבוקרת ובמערכת

תשלומים מבוקרת מיועדת

1. מבוא

בהתאם לסעיף 8 לחוק מערכות תשלומים, התשס"ח–2008 (להלן: "החוק"), חלה חובה על מפעיל מערכת מבוקרת לגבש כללים אשר יבטיחו את יציבותה, יעילותה ותפקודה התקין של המערכת. בהתאם לעקרון מספר 16 של העקרונות לתשתיות השוק הפיננסי (PFMI), שפורסמו באפריל 2012 על ידי הוועדה למערכות תשלומים וסליקה של ה-BIS (CPSS) והארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (IOSCO), תשתית שוק פיננסי תשמור על נכסיה ועל נכסי משתתפיה ותמזער את סיכון ההפסד בגין נכסים אלו ואת הסיכון לעיכוב בגישה לאותם נכסים. השקעותיה של תשתית שוק פיננסי יהיו השקעות במכשירים הכרוכים ברמה מזערית של סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות.

הוראה זו מסדירה את הדרישה מהמערכות המבוקרות והמבוקרות מיועדות לנהל את הסיכונים הכרוכים במשמורת או בהשקעה של נכסי המערכת או של משתתפיה.

2. הגדרות

"מערכת תשלומים", "מערכת מבוקרת",
"מערכת מבוקרת מיועדת",
"מפעיל של מערכת תשלומים"-
כהגדרתם בחוק מערכות תשלומים ;
"מפעיל מערכת תשלומים" או "מפעיל מערכת"- מפעיל של מערכת תשלומים מבוקרת ומפעיל של מערכת תשלומים מבוקרת מיועדת ;
"הפיקוח על מערכות התשלומים" או "הפיקוח"- יחידת הפיקוח על מערכות תשלומים באגף מערכות תשלומים וסליקה בבנק ישראל ;
"משתתף במערכת תשלומים"- מי שמוגדר כמשתתף על פי כללי המערכת ;
"כללי מערכת"- הכללים שעל פיהם מופעלת מערכת תשלומים ;
"סיכון משמורת"- סיכון להפסדים הנובעים מנכסים המוחזקים במשמורת במקרה שהגוף נכנס לחדלות פירעון, נוהג בהזנחה, מרמה, ניהול כושל או ניהול רישום בלתי נאות ;

סיכון להפסדים הנובעים מהשקעה של נכסי תשתית השוק הפיננסי או נכסי משתתפיה, כגון ביטחונות;	"סיכון השקעה"
סיכון שצד נגדי, בין אם הוא משתתף או ישות אחרת, לא יחזיק די כספים לכיסוי התחייבויותיו הכספיות בצורה ובעיתוי הצפויים, אם כי הוא עשוי להיות מסוגל לכך בעתיד;	"סיכון נזילות"
סיכון שצד נגדי, בין אם הוא משתתף או ישות אחרת, לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו הכספיות במלואן במועד פירעון, או בכל זמן בעתיד;	"סיכון אשראי"
סיכון להפסדים הנובעים משינויים במחירי שוק;	"סיכון שוק"

3. תחולה

- 3.1. הוראה זו תחול על כל מפעיל מערכת תשלומים אשר הוכרזה על ידי הנגיד כמערכת מבוקרת או מערכת מבוקרת מיועדת.
- 3.2. בנק ישראל רשאי בנסיבות העניין להתיר או לפטור מערכת תשלומים מתחולת סעיפים מסוימים בהוראה זו ולחזור בו מהפטור הניתן.

4. סיכון משמורת

- מפעיל המערכת ינהל את סיכון המשמורת בעבור נכסי המערכת (כמו מזומן וניירות ערך) וכן בעבור נכסים שנמסרו למערכת על ידי המשתתפים במערכת על מנת להבטיח את התחייבויותיהם כלפי המערכת. ניהול הסיכון יבוצע באמצעות שימוש בכלים שונים, לרבות:
- 4.1. התקשרות עם ישויות שהן משתתפות בסליקה במערכת זה"ב, מיישמות פרקטיקות חשבונאיות מקובלות, נהלי שמירה ובקורות פנימיות אשר מגנים באופן מלא על נכסי המערכת ועל נכסים שנמסרו למערכת על ידי המשתתפים, כגון ביטחונות.
 - 4.2. ווידוא כי הנכסים אשר מוחזקים במשמורת מוגנים מפני תביעות של הישות המחזיקה בהם.
 - 4.3. ווידוא כי הישות פועלת לפי בסיס חוקי נאות התומך בפעילותיה, לרבות הפרדת נכסי הישות מהנכסים אשר מוחזקים על ידה עבור אחרים.
 - 4.4. ווידוא כי הישות במצב כלכלי איתן המאפשר לה לספוג הפסדים הנובעים מבעיות תפעוליות או מפעילויות אחרות שאינן קשורות לפעילות המשמורת.
 - 4.5. ווידוא כי האינטרסים וזכויות הבעלות בנכסים ניתנים לאכיפה.

- 4.6. ויודוא כי קיימת זמינות וגישה מיידית לנכסים של המערכת ולנכסים שנמסרו על ידי משתתפיה בעיתוי שבו הדבר יידרש, גם אם הנכסים מוחזקים באזור זמן או תחום שיפוט אחרים וגם במקרים של כשל של משתתף.
- 4.7. מפעיל המערכת יעריך ויבין את חשיפות המערכת לישויות אשר משמשות למשמורת, תוך התחשבות בהיקף המלא של כל הקשרים עם כל אחת מהן. במסגרת בחינה זו, מפעיל המערכת יודא כי החשיפה הכוללת לסיכון עבור כל אחת מן הישויות אינה חורגת מהמסגרת לניהול סיכונים מקיף¹ אשר נקבעה למערכת.
- 4.8. מפעיל המערכת ישקול, במידה והדבר אפשרי, שימוש במספר ישויות למשמורת וזאת על מנת לבזר את החשיפה לסיכון הנובעת מהסתכמות על ישות אחת.
- 4.9. מפעיל המערכת יינטר אחר ריכוז החשיפות לסיכון לישויות אשר משמשות למשמורת וכן אחר מצבן הכספי באופן שוטף.

5. אסטרטגיית השקעה

- 5.1. מפעיל המערכת יתווה ויקבע אסטרטגיית השקעה לצורך השקעת נכסי המערכת וכן נכסי המשתתפים, במידת הרלוונטיות.
- 5.2. אסטרטגיית ההשקעה שתיקבע בהתאם לאמור בסעיף 5.1 לעיל, צריכה להיות עקבית עם המסגרת הכללית לניהול סיכונים.
- 5.3. מפעיל המערכת יספק גילוי מלא למשתתפי המערכת בדבר אסטרטגיית ההשקעה שנקבעה.
- 5.4. בעת קבלת החלטות השקעה, מפעיל המערכת יפעל לאזן בין החתירה לרווח לבין היציבות הפיננסית של המערכת וניהול סיכון הנזילות.
- 5.5. מפעיל המערכת ישקיע בהשקעות שיאפשרו הנזלה מהירה תוך השפעה שלילית מועטה, אם בכלל, על המחירים.
- 5.6. מפעיל המערכת ישקיע רק בחברות/מדינות שקיבלו דירוג גבוה על ידי חברות הדירוג.
- 5.7. מפעיל המערכת יבחן את חשיפתה של מערכת התשלומים לסיכון אשראי עבור כל חברה/מדינה שהושקע כסף במכשיריה, לרבות קשרים נוספים² עם אותו גוף שיוצרים חשיפות נוספות.
- 5.8. מפעיל המערכת ימנע מהשקעת נכסי המשתתפים בניירות ערך של המשתתפים עצמם או של חברות הקשורות אליהם.
- 5.9. מפעיל המערכת יבטיח כי השקעה של משאביה של מערכת התשלומים אשר יכולים לשמש גם לכיסוי הפסדים ולחצי נזילות במקרים של כשל של משתתף, לא תפגע ביכולת המערכת להשתמש במשאבים אלו במקרה הצורך.

¹ להרחבה ראה הוראה מספר 6.

² למשל, גוף שהוא גם משתתף או חברה קשורה של משתתף.

6. המידע המדווח ותדירות הדיווח

- 6.1. עם כניסתה לתוקף של הוראה זו ועד ליום 1 במרץ של כל שנה, מפעיל המערכת יעביר לפיקוח את המסמכים הבאים:
- 6.1.1. אסטרטגיית ההשקעה/מדיניות ההשקעה של המערכת.
- 6.1.2. הרכב תיק ההשקעות ודירוג ההשקעות.
- 6.1.3. שמות הישויות אשר משמשות למשמורת והנכסים השמורים בישויות אלו (יש להתייחס בהקשר זה הן לנכסי המערכת והן לנכסים שנמסרו לה על ידי משתתפיה).
- 6.1.4. החשיפה הכוללת לסיכון עבור כל אחת מהישויות אשר משמשות למשמורת.

7. המצאת המידע לבנק ישראל

- 7.1. מפעיל מערכת תשלומים יעביר את המידע שבהוראה זו באמצעות תקשורת מאובטחת ("יישום הכספת"). שימוש ביישום הכספת יבוצע לאחר תיאום מקדים עם הפיקוח על מערכות התשלומים בבנק ישראל. הפיקוח על מערכות תשלומים רשאי לאשר את העברת המידע באמצעים אחרים.
- 7.2. המידע שבהוראה זו יועבר על ידי מפעיל המערכת לאנשי הקשר שימונו לעניין זה בפיקוח על מערכות תשלומים בבנק ישראל.
- 7.3. מפעיל מערכת תשלומים שהעביר מידע לפי הוראה זו, יוודא טלפונית את קבלת המידע אצל אנשי הקשר, כאמור בסעיף קטן 7.2.
- 7.4. מפעיל מערכת תשלומים אשר יושב בתוך מבנה בנק ישראל ועושה שימוש במערכות בנק ישראל, יעביר את המידע שבהוראה זו באמצעות רשת הדואר האלקטרונית הפנימית של בנק ישראל.
- 7.5. המידע על פי הוראה זו ידווח בצורה ממוחשבת.
- 7.6. הדיווח יתבצע בהתאם למועדים הקבועים בהוראה זו. במידה ומפעיל מערכת התשלומים סבור כי הדיווח לא יתבצע במועד הנקוב, עליו להעביר לפיקוח, באמצעות הדואר האלקטרוני, בקשה בכתב לשינוי מועד הגשת הדיווח. הבקשה תכלול, בין היתר, את הפעולות שנקטו עד בקשת השינוי, את הסיבות לבקשת השינוי במועד הדיווח ואת תאריך היעד המבוקש להגשתו. דיווח השינוי במועד הגשתו לא תאושר על ידי הפיקוח על מערכות התשלומים יוגש במועד שנקבע לאותו דיווח.

8. פרסום ועדכון ההוראה

תאריך הפרסום	מהות העדכון
25/04/2018	פרסום ההוראה